

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України «Про політичні партії»
(реєстр. № 14289 від 10.12.2025)*

***Анотація.** Інформаційна довідка містить результати аналізу положень проекту Закону України «Про політичні партії», спрямованого на комплексне реформування законодавства щодо діяльності політичних партій в Україні.*

***Ключові слова:** політична партія, державна реєстрація політичної партії та її структурних утворень, фінансування політичної партії, Єдиний державний реєстр звітності політичних партій про майно, надходження, витрати і зобов'язання фінансового характеру.*

Вступ

Необхідність прийняття проекту Закону України «Про політичні партії» (реєстр. № 14289 від 10.12.2025) (далі – законопроект) згідно з пояснювальною запискою обумовлена потребою комплексного реформування Закону України «Про політичні партії в Україні» від 05 квітня 2001 року. Попри те, що цей Закон неодноразово змінювався, зокрема шляхом запровадження системних новел у сфері фінансування партій, практика його застосування виявила низку проблемних аспектів і підтвердила необхідність подальшого вдосконалення багатьох його положень. Законопроект розроблений з метою реформування положень, які стосуються діяльності політичних партій, зокрема: порядку створення та реєстрації політичних партій, членства в політичних партіях, приватного та державного фінансування політичних партій, порядку звітування політичними партіями, здійснення державного контролю за діяльністю та фінансуванням політичних партій тощо.

Підготовка законопроекту здійснювалася з урахуванням Спільного висновку Венеціанської комісії та Бюро з демократичних інститутів і прав людини ОБСЄ (далі – ОБСЄ/БДІПЛ) (CDL-AD(2021)003), який 18 березня 2021 року схвалила Рада з демократичних виборів та 19–20 березня 2021 року ухвалила Венеціанська комісія на своєму 126-му Пленарному засіданні¹, а також Записки ОБСЄ/БДІПЛ щодо міжнародних та регіональних стандартів, застосованих до певних питань, пов'язаних з реформою політичних партій в Україні від 02 травня 2023 року².

Крім того, Європейська комісія у Звіті в межах Пакета розширення Європейського Союзу 2025 року³, який містить оцінки Єврокомісії щодо прогресу, досягнутого Україною протягом останнього року, вказує, що

¹ Спільний висновок щодо проекту закону «Про політичні партії». Венеціанська комісія та ОБСЄ/БДІПЛ. URL: <https://rm.coe.int/cdl-ad-2021-003-e-uk-/1680a238c1>

² Записка щодо міжнародних та регіональних стандартів, застосованих до певних питань, пов'язаних з реформою політичних партій в Україні. ОБСЄ/БДІПЛ. URL: https://legislationline.org/sites/default/files/2023-05/2023-05-02%20FINAL%20Note%20on%20International%20Standards%20applicable%20to%20Certain%20Issues%20relating%20to%20Political%20Party%20Reform_UKRAINE_UKRAINIAN.pdf

³ Ukraine 2025 Report. Accompanying the document. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European economic and social committee and the Committee of regions. Brussels, 04.11.2025. SWD(2025) 759 final. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecd7_en?filename=ukraine-report-2025.pdf

законодавство про політичні партії все ще потребує комплексного оновлення, включаючи процедури притягнення політичних партій до відповідальності за порушення правил фінансування.

Основна частина

За результатами аналізу положень законопроекту вважаємо за доцільне висловити окремі міркування щодо його положень.

Авторами законопроекту досить детально проаналізовано законодавство, яке регулює діяльність політичних партій в Україні та практичний досвід його застосування, що дозволило виявити недоліки, які потребують удосконалення, зокрема питання, пов'язані з: процедурою створення політичних партій та їх структурних утворень; впливом держави-агресора на політичні партії; відсутністю ефективних інструментів у політичних партій для реагування на неетичну поведінку її членів; неефективністю правил приватного фінансування партій, що не запобігають тіньовому фінансуванню партій, а також надмірній залежності партій від коштів фінансово-промислових груп (олігархів); неконтрольованим ростом лімітів на приватні внески; недостатньо ефективною системою державного фінансування політичних партій.

Разом із тим у законопроекті, окрім наведеного у статті 1 визначення поняття «політична партія», пропонується також 5 нових дефініцій, 4 з яких стосуються визначення термінів структурних утворень партії, а саме: «внутрішньопартійне об'єднання політичної партії», «місцева організація політичної партії», «первинний осередок політичної партії» та «структурні утворення політичної партії». Однак, на наш погляд, доцільність їх наведення в глосарії законопроекту вбачається сумнівною, з огляду на той факт, що їх утворення належить до повноважень партії і має бути передбачено в статуті політичної партії. Це, зокрема, підтверджується розкриттям змісту зазначених термінів, а також положеннями статті 10 законопроекту, в якій деталізовано порядок створення структурних утворень політичної партії.

Крім того, зважаючи на важливість наведеного у пункті 3 частини першої статті 1 законопроекту визначення терміну «недостовірна інформація у звіті про майно, надходження, витрати і зобов'язання фінансового характеру», зокрема для належного контролю за використанням політичними партіями коштів державного фінансування, варто відзначити, що цей термін є базовим насамперед для цілей Закону України «Про запобігання корупції». Отже, його визначення логічно передбачити саме у цьому Законі з відповідним зазначенням про вживання цього терміну у частині другій статті 1 законопроекту, зважаючи на той факт, що законопроектом вже передбачаються інші зміни до Закону України «Про запобігання корупції», що їх містить підпункт 8 пункту 3 Розділу X «Прикінцеві та перехідні положення».

Загалом законопроект відповідає європейським стандартам, викладеним у висновках Венеціанської комісії і ОБСЄ/БДПЛ. Разом із тим під час підготовки законопроекту, на нашу думку, доцільно було б додатково врахувати зазначені в цих документах рекомендації щодо: вимоги створення та реєстрації обласних

організацій у щонайменше п'яти адміністративно-територіальних одиницях, зазначених у частині другій статті 133 Конституції України (частина третя статті 10)⁴; зниження граничних розмірів внесків на підтримку політичної партії для фізичних та юридичних осіб (частини друга та третя статті 34)⁵; прив'язки внесків на підтримку політичної партії до сукупного доходу за останні п'ять календарних років (частини друга та третя статті 34)⁶.

Висновок

Прийняття проекту Закону України «Про політичні партії» (реєстр. № 14289 від 10.12.2025) вважаємо доцільним та актуальним, спрямованим на комплексне реформування законодавства щодо діяльності політичних партій в Україні. Висловлені пропозиції, на нашу думку, сприятимуть покращенню якості законопроекту.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені у документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

⁴ Пункт 62 Спільного висновку щодо проекту закону «Про політичні партії». Венеціанська комісія та ОБСЄ/БДІПЛ. URL: <https://rm.coe.int/cdl-ad-2021-003-e-uk-/1680a238c1>

⁵ Пункти 98–101 Спільного висновку щодо проекту закону «Про політичні партії». Венеціанська комісія та ОБСЄ/БДІПЛ. URL: <https://rm.coe.int/cdl-ad-2021-003-e-uk-/1680a238c1>

⁶ Пункти 57–63 Записки щодо міжнародних та регіональних стандартів, застосованих до певних питань, пов'язаних з реформою політичних партій в Україні. ОБСЄ/БДІПЛ. URL: https://legislationline.org/sites/default/files/2023-05/2023-05-02%20FINAL%20Note%20on%20International%20Standards%20applicable%20to%20Certain%20Issues%20relating%20to%20Political%20Party%20Reform_UKRAINE_UKRAINIAN.pdf